

10.5281/zenodo.13737395

ବିସ୍ଵାଙ୍କର ଅଗ୍ରଜ ଓ ଅନୁଜ

କଣ କହିବି ? କିପରି କହିବି ?
ସମସ୍ତେ ତ ଏକାପରି ଲାଗନ୍ତି ।
ଲେଙ୍କୁଟି ପିନ୍ଧିବା ଲୋକମାନେ
ଏକନେ ଧୋତି କାମିଜ ପିନ୍ଧି ଶିଖିଛନ୍ତି ।
ଆଗର ଓ ପଛର ଲମ୍ବ ଲାଞ୍ଜର ମୋହ
ମନରୁ ଏବେ ବି ଯାଇନି ।
କିପରି ବା ଯାଆନ୍ତା ? ଯେଉଁମାନେ
ବଜାରରେ ଧୋତି କାମିଜ ବିକ୍ରିଥିଲେ
ସେମାନେ ତ କପଡ଼ାର ଦରଦାମ ନୁହଁ
ଆମ ଜାଗା ଜମି, ଘର ବାଡ଼ି
ଖେତ ଓ ଖଳାର ଦରଦାମ କରୁଥିଲେ ।

ବିସ୍ଵାଙ୍କର ନାମ ଏବେ ଗୀତ ପାଲଟି ଯାଇଛି,
କିନ୍ତୁ ଅଗ୍ରଜ ସୋମା, ମାଙ୍କୁ ଓ ବୁଧୁଆ
ଆଉ ଅନୁଜ ଶୁକ୍ଳା ଓ ଶନିଆମାନେ ମଧ୍ୟ
କିଛି କମ୍ ନ ଥିଲେ !

ଜଙ୍ଗଲର ଝୁଣ୍ଟ-ଝଙ୍ଗାସରେ ତମେ ତାଙ୍କୁ
କେବେ ଦେଖି ନ ଥିବ, ବା ଚିହ୍ନି ନ ଥିବ,
ଯା ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ ସେମାନେ ନ ଥିଲେ
କିନ୍ତା ପବନର ସୁଗନ୍ଧ ପରି
ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ରହୁଥିଲେ ।

ଯେବେ ସେମାନେ ଅଂଟା ବାନ୍ଧି
କାନ୍ଧରେ ଧନୁ ଓ ତୁଣ୍ଡିରେ ଶର ଭରି
ବାହାରି ପଡ଼ୁଥିଲେ ପଦାକୁ,
ଗୋଟିଏ ଆଖି ମୁଦି ଅନ୍ୟଟିରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧରୁଥିଲେ,

କୌଣସି ଜନ୍ମ ତାଙ୍କ ହାବୁଡ଼ରୁ ଖସି ପାରୁ ନ ଥିଲା,
ସେ ଚାରିଗୋଡ଼ିଆ ହେଉ, ବା ଦି'ଗୋଡ଼ିଆ ।

ଜଣେ ଥିଲେ ଡେବୁଲ୍‌ଜୀ
ଅର୍ଥାତ୍ — ଶବ୍ଦର ଫୁଲଝଡ଼ି ରଚିବା ଲୋକ ।
ତାଙ୍କ ଆଖିର ରଙ୍ଗ ଦେଖି
ବେରଙ୍ଗବାଲାମାନଙ୍କ ହୋସ୍ ଗୁଡୁମ୍ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା ।
ତରବାର ଚଲାଇ ସେ
ବନ୍ଦୁକର ଗୁଲିଗୁଡ଼ିକୁ ଆକାଶରୁ ଝଡ଼ାଉଥିଲେ
କରକା ବୃଷି ସଦୃଶ ।
ସେ ଜମାନାର କଥା ବି କି ନିଆରା ଥିଲା;
ସେତେବେଳେ ଶତ୍ରୁ ସହ ଲଢ଼ିବା
ଶୌର୍ଯ୍ୟ ଓ ସମ୍ମାନର ପରିଚାୟକ ଥିଲା ।

ଆଉ ଜଣେ ଥିଲେ ଅଶ୍ୱାରୋହୀମାନଙ୍କର
ଅଯୋଷିତ ବାଦଶାହ, ଯିଏ —
ବଣ ଜଙ୍ଗଲର କନ୍ଦି ବିକନ୍ଦି ଛାଣି ନେଇଥିଲେ
ଶାଳ ଓ କୁରେଇର ମହକରେ
ସାତ ସମୁଦ୍ରକୁ ବି ମହକ ଶୁଙ୍ଘାଇ
ମୋହିତ କରିଥିଲେ ।

କାହାର ନାମ ନେବି, କାହାର ବଖାଣ କରିବି ?
ସୋମ୍ବା ନାମ ଡାକିଦେଲେ
ଶହେଜଣ ସୋମ୍ବା ବାହାରି ଆସୁଥିଲେ ପଡ଼ିଆକୁ ।
ମାଙ୍ଗା, ବୁଧୁଆ, ଶୁକ୍ରା ଓ ଶନିଆ କଥା ବି ସେହିପରି;
କେବଳ ଜଣକର ଗୀତ ମୁଁ କାହିଁକି ଗାଇବି,
ଦିନ ତ ସାତଟି ଅଛି, ନୁହଁ କି ?

ନଦୀପଠାର ଧୁଳି କେବଳ ଏପଟ ସେପଟ ହେଉଛି,
କଡ଼ ଲେଉଟାଉଛି,
କାରଣ ଏବେ ତ ଜୋତା ଚଞ୍ଚଳ ପଡ଼ି
ରାହୀମାନେ ମାଟି ଛୁଇଁ ନାହାନ୍ତି,
ସୌକୀନତା ହେତୁ
ବାଟରେ ପଦଚିହ୍ନ ବି ଛାଡ଼ି ଯାଉ ନାହାନ୍ତି ।

ସଭିଙ୍କ ରଙ୍ଗରୂପ ଏପରି ବଦଳି ଯାଇଛି ଯେ
କିଏ କାହାର ଅଗ୍ରଜ
କିଏ କାହାର ଅନୁଜ, ଜାଣି ହେଉ ନାହିଁ ।

ତଥାପି ମୁଁ ଗୋଟିଏ କଥା କହିବି —
ସହରରେ କେବଳ ମନୁଷ୍ୟ ରହୁ ନାହାନ୍ତି,
ପଶୁ ବି ରହୁଛନ୍ତି, ଏବଂ —
ଜଙ୍ଗଲରେ କେବଳ ପଶୁ ରହୁ ନାହାନ୍ତି,
ମନୁଷ୍ୟ ବି ରହୁଛନ୍ତି !

Ignatius Soreng
Director, Sanskruti Kendra
Sundargarh